

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-03-20

Diarienummer N133-0059/20

Handläggare

Lovisa Gårlin, Tomas Dunér

Telefon: 031-365 60 10

E-post: lovisa.garlin@orgryteharlanda.goteborg.se

Yttrande över motion angående mål för inköp av ekologiska livsmedel

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden Örgryte-Härlanda översänder stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande över remissen Motion av Karin Pleijel (MP) och Elisabeth Undén (MP) om mål för inköp av ekologiska livsmedel till kommunfullmäktige.
2. Stadsdelsnämnden avstyrker motionens förslag att införa mål under 2020 om minst 60% ekologiskt för stadens inköp av livsmedel, utifrån de synpunkter som framgår under förvaltningens övervägande.
3. Stadsdelsnämnden tillstyrker motionens förslag att införa ett mer långsiktigt mål om att andelen ekologiska livsmedel inom Göteborg stad ska öka.
4. Förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningen har mottagit en begäran om yttrande angående Karin Pleijels (MP) och Elisabeth Undéns (MP) motion till kommunfullmäktige om mål för ökad andel inköp av ekologiska livsmedel.

Stadsdelsförvaltningen anser att målet om ökad andel ekologiska livsmedel under 2020 inte är rimligt att uppnå. Detta då förutsättningar för att lyckas med förslaget även kräver förändringar som står utanför förvaltningens möjlighet att påverka. Därmed föreslår förvaltningen att avslå *förslag ett* i motionen angående mål om 60% andel ekologiska livsmedel inom 2020. Bortsett frågan om rådighet ställer sig förvaltningen annars positiv till innebörden av båda föreslagen som motionen tar upp och *förslag två*, om ett mer långsiktigt mål för ökad andel ekologiska livsmedel, tillstyrks.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I dagsläget skulle ett mål om en högre andel inköp av ekologiska livsmedel innebära ökade kostnader generellt, åtminstone under rådande förutsättningar där exempelvis ekologiska produkter är dyrare att beställa från leverantören än motsvarande konventionellt odlade produkter. Däremot behöver en omställning på längre sikt inte nödvändigtvis vara en kostnadsfråga, utifrån att upphandlingen förändras samt att det finns stöd att tillgå i arbetet med miljöanpassad måltidsplanering.

För stadsdelsförvaltningen del är budgetförutsättningarna för måltidsverksamheten beroende av de tjänstebeställningar som görs av bland annat förskole- och grundskoleförvaltningen. Det innebär att budgetberedningen för 2020 redan är lagd och att förvaltningen inte kan förändra denna på eget initiativ.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen är att en större andel ekologiska livsmedel i staden skulle innebära positiv miljöpåverkan och motionens föreslagna målsättningar förväntas ha positiv inverkan på både generationsmålet samt på lokala och nationella miljömål.

Viss forskning har ifrågasatt ekologiskt jordbruk och ansett det vara sämre ur klimatsynpunkt. Detta då bedömningen av jordbrukets miljökonsekvenser ofta beräknats med så kallad livscykelanalys (LCA). Studier som använder denna metod visar att konventionellt jordbruk kan ha högre avkastning och därför behöver mindre markyta för att producera en viss mängd mat, jämfört med ekologiskt jordbruk. Resultatet innebär då att koldioxidutsläppen är lägre. Dock är det många fler aspekter än den totala avkastningen som måste tas i beaktande och livscykelanalys har därmed kritiserats som ett för trubbigt mått på jordbrukets och livsmedels miljöpåverkan. Exempel på andra aspekter är förlust av biologisk mångfald som är avgörande för funktionen och stabiliteten i våra ekosystem. Den biologiska mångfalden minskar kraftigt världen över och är ett allvarligt och växande problem. Ekologisk odling gynnar i sin tur biologisk mångfald. Användningen av kemiska bekämpningsmedel har också många negativa effekter, såsom att giftrester från bekämpningsmedlen skada ekosystemen och människors hälsa men bidrar också till förluster av biologisk mångfald. Ännu en aspekt är att intensivjordbrukets metoder kan orsaka jorderosion och minskad markbördighet.

Bedömning ur social dimension

Inom ekologiskt jordbruk används inga kemiska bekämpningsmedel. Utifrån att giftrester från kemiska bekämpningsmedel i mark, vattendrag och mat kan vara skadliga för människors hälsa finns det därmed hälsofördelar med ökad användning av ekologiska livsmedel. Vidare kan skadliga kemikalier potentiellt påverka barn i högre utsträckning. Det beror bland annat på att deras kroppar är under utveckling och att barn äter mer i förhållande till sin egen kroppsvikt.

Människor påverkar varandra i sina matval och det finns därmed en social spridning av våra matvanor. Utifrån att Göteborgs Stad serverar mat till många av stadens invånare, såsom elever och barn inom skol- och förskoleverksamheterna, finns möjligheter att påverka befolkningens matvanor mot en mer hållbar riktning.

Samverkan

Information sker i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2020-04-08.

Bilagor

1. Motion av Karin Pleijel (MP) och Elisabeth Undén (MP) om mål för inköp av ekologiska livsmedel, Handling 2020 nr 17. (Diarienummer: 0403/20).

Ärendet

I motion till kommunfullmäktige föreslår Karin Pleijel (MP) och Elisabeth Undén (MP) att mål för inköp av ekologiska livsmedel ska antas inom Göteborg Stad, enligt bilaga 1. Remissen ska vara besvarad senast 2020-04-30.

Beskrivning av ärendet

Stadsdelsförvaltningen har mottagit en begäran om yttrande angående Karin Pleijels (MP) och Elisabeth Undéns (MP) motion till kommunfullmäktige om mål för ökad andel inköp av ekologiska livsmedel.

Motionens förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Göteborg Stad inför mål om minst 60% ekologiskt för stadens inköp av livsmedel under 2020.
2. Göteborg Stad inför ett mer långsiktigt mål om att andelen ekologiska livsmedel inom Göteborg stad ska öka.

Motionen refererar till en rapport från FN:s expertpanel för biologisk mångfald som visar att av jordens åtta miljoner arter hotas uppemot en miljon av utrotning. Vidare påpekas att många av våra basala behov såsom livsmedelsproduktion, matsäkerhet och hälsa är beroende av biologisk mångfald. Motionen menar att läget därmed är allvarligt på många sätt, inte minst hotet mot vår livsmedelsförsörjning.

Vidare framhålls i motionen att Göteborg stad serverar cirka 19 miljoner måltider varje år och konstaterar att staden både kan bidra till ökad biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan från maten genom att välja mat som producerats på ett hållbart sätt.

Motionen tar upp olika fördelar med ekologiska livsmedel såsom att det inom ekologiskt jordbruk inte används bekämpningsmedel eller kemiskt framställt konstgödsel. Vidare att ekologiskt jordbruk bland annat innebär minskad övergödning och minskad antibiotikaanvändning.

Slutligen påpekas i motionen att Göteborg stad under flera år har haft mål om att öka andelen ekologisk mat, samt att uppföljning visar att de inköpta ekologiska livsmedlen i större utsträckning är svenska eller närodlade än vid inköp av konventionellt producerade livsmedel.

Förvaltningens bedömning

Stadsdelsförvaltningen anser att målet om ökad andel ekologiska livsmedel under 2020 inte är rimligt att uppnå. Detta då förutsättningar för att lyckas med förslaget även kräver förändringar som står utanför förvaltningens möjlighet att påverka. Därmed föreslår förvaltningen att avslå *förslag ett* i motionen angående mål om 60% andel ekologiska livsmedel inom 2020. Bortsett frågan om rådighet ställer sig förvaltningen annars positiv till innebörden av båda föreslagen som motionen tar upp och *förslag två*, om ett mer långsiktigt mål för ökad andel ekologiska livsmedel, tillstyrks.

Stadsdelsförvaltningens bedömning är att det generellt är positivt med en ökad andel ekologiska livsmedel inom både förvaltningen och för hela staden. Därmed är en tydlig målsättning för att nå detta önskvärt. Stadsdelsförvaltningen instämmer med motionsförfattarna kring fördelarna med en ökad andel ekologiska livsmedel samt att staden kan bidra till en positiv miljöpåverkan genom att välja mat som producerats på ett

hållbart sätt. Utifrån den stora volymen av antalet måltider som serveras har staden både en betydande påverkansmöjlighet samt ett stort ansvar i frågan.

Inom stadsdelsförvaltningens verksamhet ingår alla stadsdelens kommunala förskolekök, skolkök, äldreboendekök samt seniorrestauranger. Förvaltningen har upprättade serviceöverenskommelser med Grund- och Förskoleförvaltningen.

Förvaltningens ställningstagande till motionens förslag

Måltidsverksamheten arbetar inte med en egen budget utan har ”köp-säljverksamhet” som innebär att grundskolan, förskolan och äldreomsorgen köper in deras tjänst. Detta innebär att budgetförutsättningarna för 2020 redan är lagda. Vidare är det även tjänstebeställningarna som styr förvaltningen i vilken typ av mat som ska levereras. Förvaltningen kan därmed inte själva sätta upp normer om exempelvis ekologiska livsmedel. Vidare är en omställning med ändrad meny en fråga om tid, exempelvis täcker nuvarande meny resten av terminen. Ett annat hinder är att förvaltningen är låsta till upphandlade leverantörer, vilket minskar förhandlingsutrymmet. Utifrån dessa förutsättningar ser stadsdelsförvaltningen att det *inte* är möjligt att nå målet om minst 60% ekologiskt för stadens inköp av livsmedel under 2020.

Däremot ser förvaltningen positivt på den andra målsättningen i förslaget om att införa ett mer långsiktigt mål om ökad andelen ekologiska livsmedel inom Göteborg Stad. Det är en bra och viktig målsättning som bland annat stämmer överens med Göteborgs stads miljömål. Dock är det viktigt att ansvaret kommer in från början i de nya organisationerna för 2021, samt till andra parter i frågan, för att målpuppfyllnad ska vara möjlig.

Stadsdelsförvaltningen anser vidare att utifrån hur inköp av ekologiska livsmedel idag mäts, finns förbättringsmöjligheter för att målet ska ge bättre utfall. Idag är måttet relativt trubbigt då andelen beräknas på den totala kostnaden. Därmed innebär det att ju dyrare en viss produkt är, desto högre blir andelen vid ett byte till ekologisk produkt. Som konsekvens kan detta betyda att verksamheter väljer att köpa in större mängder ekologiskt kött, istället för att ställa om till mer icke-animaliska produkter som har mindre negativ miljöpåverkan.

Erfarenheter från förvaltningens måltidsverksamhet

Inköp av ekologiska livsmedel inom stadsdelens måltidsverksamhet ligger under de första månaderna för 2020 på cirka 45–47 procent. Detta är en minskning från föregående år då inköpen för samma period låg på cirka 50 procent. Då stadens inriktning ändrats för andelen ekologiskt kött, köps nu icke-ekologisk kyckling in från Sverige. I övrigt är allt kött som serveras fortsatt ekologiskt. Utifrån att kyckling genererar i lägre koldioxidutsläpp har mer kyckling köpts in jämfört med annat kött. I dagsläget begränsas förvaltningen av vilket sortiment som finns upphandlat. Det finns även erfarenheter av att ekologiska produkter i vissa fall kan ha sämre hållbarhet och oftare bli restnoterade hos leverantör. Vad gäller maten inom äldreomsorgen har måltidsverksamheten haft svårigheter med att få fram ekologiska produkter som fungerar till målgruppen. Exempelvis tog det lång tid innan ekologiska isterband fanns tillgängliga i beställningssortimentet. En stor utmaning inom verksamheten är att få de äldre att äta tillräckligt för att täcka näringsbehovet. Idag är bilden hos verksamheten att det krävs en ökad användning av vegetariska råvaror för att kunna öka ekologiska inköpen. Detta för att kompensera ökade kostnader och utifrån rådande förhållanden krävs en större portion för att få i sig det dagliga proteinet.

Avslutningsvis förespråkar stadsdelsförvaltningen en helhetssyn på livsmedels miljöpåverkan och anser därför att ekologiska livsmedel är att föredra när det är möjligt, utifrån exempelvis ekonomiska förutsättningar. Det är en komplex fråga, men den behöver nyanseras utifrån fler miljöeffekter än klimatpåverkan. Göteborgs stad har både ansvar och stor påverkansmöjlighet på de egna verksamheternas sammantagna miljöpåverkan och det är därför viktigt att tydliga målsättningar finns för att vägleda verksamheterna att agera rätt.

Beslutet skickas

Beslutet expedieras till Stadsledningskontorets förvaltningsbrevlåda
stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se Diarienummer:0403/20

Annika Ljungh
Tf. Stadsdelsdirektör